

POŁOŻENIE (221) *sb n*

-enie (219), -enie (2).

Oba o oraz pierwsze e jasne; -é (30), -e (1); -é : -e OpecŻyw (1:1).

sg N położenié (56); -é (20), -(e) (36). ◇ G położeniã (52); -ã (41), -(a) (11). ◇ D położeniu (9). ◇ A położenié (44); -é (10), -e (1) OpecŻyw, -(e) (33). ◇ I położeni(e)m (4), położenim (4); -(e)m FalZioł, GórnDworz, ModrzBaz; -im StryjKron (3); -(e)m : -im BielSpr (1:1). ◇ L położeniu (46). ◇ pl N położeniã (4); -ã (2), -(a) (2). ◇ A położeniã (2).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XIX w.

I. Rzeczownik od „położyć” (65) :

1. Umieszczenie na czymś (53) :

a. Aby siłą bezwładu spoczywało na powierzchni; positio JanStat, Cn; positus Mącz; repositio JanStat [w tym: czego (40)] (51) : Positus, Położenie/ poładzenie. *Mącz 309d.*

Wyrażenie: »na położenie palca« [o bardzo małej powierzchni] (1): frogim trądem zaráżony ieft: iřz ná położenie palcã/ mieyfcã w ćiele iego wolnego nie było. *SkarŻyw 35.*

Przen [gdzie] (2) : Lecż mieyfcã/ ktore obierze Iehowã Bog wãłz [...] / ku położeniu miãná fwego [ad ponendum nomen suum] tãm/ y ku mieszkanie ná nim/ łzukãc będziecie *BudBib Deut 12/5, Deut 12/21.*

α. Umieszczenie w pozycji leżącej (o niemowlęciu) (2) : LEkanie na dziecię przez řen przychodzi: z wielkiego obzarřtwa iedzenia. A thak w tey przygodzie/ mařz bronić richło dziecięciu řpac po iedzeniu, K themu przed řamym położeniem/ rozmoczywřzy w przeřnym miedzie palecz/ namaży one^{mv} dziecięciu ięzyk. *FalZioł V 43; zãrãzem należy áby dzyecyę dobrze powiyano/ dla położenia cyãłã wřfytkiego/ rãk/ y nog GliczKsiãż D5v.*

β. Danie, ofiarowanie (42) :

Przen: Pořwięcenie życia (1) :

Wyrażenie: »położenie żywota [w kim]« (1): á gdy mowi Kryřthus iřz Abrããm/ Izããk/ Iãkob/ żywã Bogu/ to řię rozumie o pewnym położeniu żywotã ich w Pãnu *Grzegřm 4.*

αα. Przedłożenie, dostarczenie, danie do wglãdu (40) : ma ná tãkowęgo pozew [...] bydż położony ná Sęym: y onęgo położenia relãcia w księgãch Grodzkich tegóż Powiãtu/ ma bydż zãpifãna *SarnStat 151.*

położenie czemu (1): Czãs położenia pozwów ná Sęym przed Królã. w Lãcińłkim znajdyřiefz List 39. A mieyřce położenia pozwóm. Tit. minifterialis. Sta. 10. *SarnStat 756.*

Wyrażenia: »położenie ksiãg« = *udostępnienie ksiãg sãdowych do dokonywania wpisów poza zwyczajnymi rokami sãdowymi; actorum a. librorum positio, librorum repositio JanStat (15): UstPraw F2; chcemy/ áby tãkowa [wdowa] mogłã bydż pozwãna/ albo do řãdu Ziemłkięgo/ albo ná pięrwřzē albo blizřzē położeniē ksiãg SarnStat 634; PIãrżę [!] Ziemłcy niech będã obliczni przy położeniu ksiãg Ziemłkich: á ieřli nãpomnieni inãczęy vczyniã/ winã w Stãtućie opiřãnã niech będã karãni SarnStat 745; Tãkowy pozew wysřzēy nãpiřãny może tēż bydż ná połozeniē ksiãg nieczekãwřzy Roków SarnStat 1244, 563, 564 [2 r.], 565, 661, 744 (14).*

»położenie pozwu« [w tym: gdzie (1)] = dostarczenie pozwu pozwanemu (nie zawsze do rąk własnych); *positio citationis (citationum) JanStat* [szyk 18:2] (20): *ComCrac* 17; iż gdyby był kto pozwan przed nas z Wielkiej Polki/ a mybychmy byli na ten czas w małej Polfcze: takiemu ma być Rok przełożon od położenia Pozwu za cztery niedzyele. *UstPraw* Av, A, H4v; na Séymiku takié położenie pozwu/ dla doftátiecznyé wiadomości przez woźného ma bydz publikowané. *SarnStat* 151; (nagł) O POŁOZENIV POZWOW. (-) Pozew Wozny z Szláchćicem iednym kłásć ma. *SarnStat* 755, 98, 118, 409, 436 [2 r.], 524 (16).

»położenie żaloby« (1): *Contestari litem* [...]/ co w ten czas bywa gdy powodna ftroná żalobę przed ładem kładzie a zaś pozwána ftroná na to odpowiedź dawa położenie żaloby yodpowiedzenie nanię. *Mącz* 452c.

Szereg: »położenie i pokazanie« (2): tedy takowé dobrá [...] będą dźierzeć wiecznémi czáfy: ani ku położeniu y pokazaniu na to listów [...] niemogą ani máią bydz przymużáni. *SarnStat* 1061 [*idem*] 1191.

ββ. Zapłacenie (1) :

Wyrażenie: »pieniędzy położenie« (1): *Repraesentatio item, Gotowych pieniędzy położenie. Mącz* 431b.

γ. Wyłożenie czymś jakiejś powierzchni [czym] (2) : *Lutamentum, Mur Sciáná/ tło álbo co z gliny vcziniono/ gliniána robotá/ położenie/ Pokładanie w domu gliną. Mącz* 200d; *Calep* 250b.

δ. Zburzenie, zrównanie z ziemią (1) : *Wiem że mi ieft żał [!] Egru mieyćcá położenia/ Ktory był wroty Polfcze tak z mego wiedzienia. [...] Nie wiem by tak był z krnąbrnym fercem człowiek taki/ [...] Aby nie miał litowác dźis vpadku tego CzahTr* G4v.

b. Utwierdzenie na płaszczyźnie: pomalowanie (2) :

położenie czego (1): *Monogrammus, [...]* málowanie a króm nágie położenia fár. *Mącz* 230c.

Wyrażenie: »pierwsze położenie [czemu]« = *zarys, szkic (1)*: *Sciagraphia – Pierfzę położenie czinieniu. Prima illa et rudis picturae delineatio quae et ichnographia dicitur Calep* 953b.

2. Podanie do wiadomości, przedstawienie [w tym: czego (7)] (8) : *DWoiákich dárow Bożych ieft w tym Pfálmie położenye LubPs* R4.

położenie czyje (1): *A tak mam za tho iż człowiek bączny wśzytko to moje położenie/ y obmowę w dobre obroci/ ani tego gánic będzie/ iżem ia y thu/ y owdzie cożkolwiek fwego przyłożył GórnDworz* B6.

Wyrażenie: »krotkie położenie« [w tym: *na co (2)*] (5): *Praefatio. To fie wykłáda Przedmowá/ tho ieft/ krotkie położenie fpraw wśzytkich co fie tu toczą w kłięgach RejAp* AA7; *Krotkie położenie na káżdą Rośpráwę RejAp* BB8v *żp* [káżdey Rośpráwy BB8 *żp*], BB7v.

Szeregi: »argument to jest położenie« (2): *Argument to ieft położenie tey fprawy ktora fie żamyka w tych kxiáżkach. RejJóz* A3; *RejAp* BB7v.

»sprawa a położenie« (1): *Ktorego to Zyáwienia/ [...] temu Iánowi fwiętemu przez Duchá fwiętego y przez Anyoły [...] fprawionego/ fprawá a położenie tá ieft wśzytká. RejAp* AA6v.

a. Użycie w tekście jakiegoś wyrazu (1) : *Tralatio – Słowa niektorego winfzim znaczeniu położenię. Calep* 1079b.

3. *Skazanie, ukaranie* [s.v. POŁOŻYĆ *brak odpowiedniego znac.*] (2) : poimano mnichá/ kthory fie hnet przyznał powiedáiąc/ iż go ná tho dyabeł zówiodł/ Owa Biskup ináczej nic/ iedno gárłem fkarác go chciał. [...] [*przyjaciela mnicha*] przez przeftánku prošili [*biskupa*]/ omawiáiąc go/ iáko złym położeniem dobrego człowieká fkaži *GórnDworz Q2v*.

Wyrażenie: »sądu położenie« (1): O dziwného fądu połoženijé/ [...] oto fgrzešsł niewspawiedliwy a za to fkarán fspawiedliwy *OpecŻyw 134*.

4. *Zatwierdzenie* [s.v. POŁOŻYĆ *brak odpowiedniego znac.*] [*czego*] (1) : ZA prošbą Pošłów Kowieńkich/ o położeniu dróg ziemie Zmódzkiéy/ [...] Kommisarze do Zmódzi wyfzlemy/ ktrórzyby poštánowali y okazáli drogę *SarnStat 1222*.

5. *Mierzenie* [s.v. POŁOŻYĆ *brak odpowiedniego znac.*] [*czego*] (1) : Zásię/ co fye tycze położenia plácu/ Miernicy [...] wiodą fzérzą ná dłużą/ multiplikuiąc liczbę dłużéy przez liczbę fzérzéy. *GrzepGeom Kv*.

II. Rzeczownik od „położyć się” i może od „położyć” (15) :

1. *Rozłożenie się wojska obozem, założenie obozu wojskowego; obozowanie, leżenie obozem* [*w tym: czego* (8)] (13) : Także Tatarzy zburzywšzy Węgri, [...] położyli [!] oboż miedzi Strigoniem á miedzi Laurinem/ gdziez iefzcie fą kopcze y przekopy znamię ich położenia [*habitationis eorum*] *MiechGlab 16; BielKron 227v*.

Wyrażenia: »położenia namiotow« (1): Byli też [*w wojsku rzymskim*] [...] *Metatores*, co mieyfce wymierzáli położenia Namiotow álbo wojfku. *BielSpr 12v*.

»położenie obozu, obozem« [*w tym: gdzie* (1)] [*szyk 2:2*] (3:1): *Loca capere, Vbyeżec mieyfca ku położeniu obozu. Mqcz 34d; Castra – Namiotij, połoženię wpoliu obozem. Calep 170b; SarnStat 446, 1310.*

»położenie wojska, wojsku« [*szyk 5:1*] (3:3): Hethmáni ci dwa gdy byli obráni/ iácháli wojfku położenia mieyfce obierác/ y obráli nie dáleko Moháczá *BielKron 306v, 228; Opportunissima urbs exercitui, Czifte álbo bárzo potemne miásto ku położeniu wojská. Mqcz 266b; BielSpr 7v, 12v, 54.*

Szereg', »w ciągnieniu takież w położeniu« (1): Iáko fie Tátár(owie) fprawuią wciągnieniu takież wpołożeniu: mam zá to že te^{go} nietrzebá piác gdyżefmy ich wfzyfscy fwiádomi/ iákie poštufzeństwo vnich *BielKron 439v*.

2. *O człowieku: zmiana pozycji ciała z pionowej na poziomą* (2) : Widziłz káżdą šcyefškę moyę/ y me połoženye [*BT: przenikasz, gdy spoczywam i chodzę Ps 138/3*]/ Nye táyne ná žádney drodze tobye me ftápyeny *LubPs ee*.

a. *O obłożnie chorym* (1) : Kiedy zá vchem vczyni fye kroftá czarna ná lewey ftronie: vmrze do dwudzieftu y czterech dni: od położenia. *SienLek 23*.

III. Bez znaczenia czynnościowego (140) :

1. *To, co przykrywa coś cienką warstwą, osad* (1) : *Situs. Lanugo ex humore creata, praesertim in locis Sole carentibus – Plefn. Połoženię. Calep 985b.*

2. *To, czym się wyklada, przykrywa jakąś powierzchnię, przykrycie, pokrycie* (6) : Też dobrze odnowić ftare połoženie po ziemi w gmachu/ to iefł ftare połoženie wyrzucić á nowem położyć *FalZioł V 62; Strum M2v [2 r.]*.

[*położenie* czym: W tem budowaniu jest zamknięcie dwoje [...]. Położenie dachówką. *LustrPom* 195.]

a. Podłoga, posadzka (2) :

Wyrażenie: »ziemie położenie« (1): pavementum scalpturatum, Rzeżány páwiment álbo ziemie położenie rzeżáne. *Mącz* 370b.

Szereg: »tło albo położenie« (1): Purgare pavementum, Vmieść tło álbo położenie w gmáchu. *Mącz* 332a.

3. Zgrupowanie wojska (4) :

a. Obóz wojskowy (3) :

położenie czyje (1): Przed Cefárskim położeniem przeciw nieprzyjacielom lud inny rycerfki pogotowiu będzie s swoimi Beglerbeki z Bálzámí *BielSpr* 54v.

Wyrażenia: »położenie namiotow« (1): obawáiąc fie ftrzelby ochyláli weśrzednie położenie namiotow *BielKron* 250v.

»położenie wojska« (1): Stativa, [...] Obóz/ położenie woyská. *Mącz* 417d.

b. Posterunek, załoga wojskowa [kogo] (1) : Praesidium – Obrona, położenie liuda dlia obrony. *Calep* 839b.

4. Szkic, przedstawienie graficzne [czego] (2) : A w Mázowfzu y ná pápiérze wymálowáné położenie onégo mieyfca przed Sędziégo Woźny przynosi *SarnStat* 1284.

Wyrażenie: »położenie świata« = *mapa* (1): Ofobny to człowiek, Temuby położenie światá dáć drukowác. *CiekPotr* 71.

5. To, co ktoś powiedział lub napisał, treść, zawartość treściowa [w tym: czego (8)] (10) : Ten Pfalm s pirwłzymi dwiemá/ iest práwie iednákiego położenia. *LubPs* V6v; [*pisma*] zwłázcza tym ktorzi fie ich vczą fá pożyteczne/ iáko ku poięciu rozmaitych nauk/ tákże teź y ku potwierdzeniu ich położenia *KwiatKsiąż* I; *CzechRozm* 64; *CiekPotr* 55.

Wyrażenie: »położenie ksiąg« (5): owom ya yeft o moy miły Pánye/ O mnyęc w położenyu kfiąg tych było nápiřanye/ Abych czynił [...] ná wlfem wołá twoyę *LubPs* Lv; *SienLek* Aaaa2v; Pirwłza Rořprává o położeniu y o częřciach kfiąg tych/ y rozlicznych pożytkoch s czytánia ich. *RejAp* BB7v, 1, 1 žp.

Szereg: »argument abo położenie« (1): gdyż [*ten psalm*] iest iednákiego árgumentu/ ábo położenia s przednieyfzymi. *LubPs* X.

6. Twierdzenie, teza, sąd, pogląd, racja (7) : Pierwłze położenie iest z pířm ř. prawđžiwe: Wtore řam X.K. vřty řwymi y Kořćioł iego Rzymřki twierdži. *CzechEp* 310, 359.

Szeregi: »propozycja (a. propositio), (abo) położenie« (2): Abowiem/ gdyby wtorey propoficyey/ ábo położenia/ řłowem Boźym [...] dowiodł y obronił. A ktoby te^{mv} mogł co ná odpor mowić *CzechEp* 327, 361.

»położenie abo wniesienie« (1): Przyřtápmyź iuź teź y ku okazáníu ofobliwemu [...] odfřápienia od Apořtołow X.K. [...] / áby fie prawđžiwa tym więcey *Minor* [*propositio*] nářzá/ to iest położenie wtore/ ábo wniesienie pokazáło. *CzechEp* 361.

a. Przepis prawny (2) :

W połączeniach szeregowych (2): obiecuiąc pod przysięgą/ [...] oné wżyftkié [prawa] y káždé zofobná we wżyftkich zwyczáich/ obyczáich/ położeniu/ wypifániu/ ártikuléch/ punkcióch/ ípofobiéch/ mocnie/ nie zgwałcenié trzymác *SarnStat* 163, 995.

7. To, co czegoś lub kogoś dotyczy, co sprawia, że o kimś lub o czymś więcej wiemy (84) :

położenie czego (8): w ktorých [księgach] fię rzeczy ludzkie przefzłé/ ízczęścia/ przygody nagłé/ [...] y nad to wżyftko/ położenia wżiiftkich czałow zamykaią. *KwiatKsiąż* G4v. Cf *Wyrażenie*.

Wyrażenie: »położenie rzeczy« = *positio rei JanStat* [szyk 5:2] (7): Familiariter nosse caussam alicuius, Práwie á włáfnie wiedziéć położenie rzeczy. *Mącz* 117d, 250b; A iż fię káždéy rzeczy wážność y położeniá/ nawięcéy dwunaściá świádków pokazác może/ tedy [...] *SarnStat* 614; tedy my y potomkowie názy [...] mamy wiedziéć y wiedziéć máią prawdziwé położenié rzeczy y wyftępku *SarnStat* 711, 506, 933; O ktorey [*Dydonie*] ábyś wiedziáł położenie rzeczy/ Co niżej opifuię miey wizytko ná pieczy. *PudłDydo* A2.

Szereg: »sprawa i położenie« (1): ZÁłobliwe fłowá Páná náznego/ ktore nápiśáł Lukáf s. [...] / gdy záłobliwie á z wielkim ftráchem wypifował íprawę y wżyftko położenie/ ktore fię działo około męki Páná náznego *RejPos* 100.

a. Umieszczenie, usytuowanie czegoś, bycie, znajdowanie się gdzieś; *situs Miech, Mącz, Modrz, Cn; positio Mącz, JanStat, Cn; natura, positura Mącz, Cn; positus Modrz, Cn; regio Mącz; statio Cn* (33) :

położenie czego (3): Wnátrza człowieczégo położenié y íprawy *SienLek* T[tt]2v. Cf *położenie czego gdzie*.

położenie czego gdzie (2): Abowiem toż przerzeconé w przeciwných známionách niebiefkich zwierfchnich Plánetow położenié/ będzié zá dziewięć lat od látośiego Roku w Byku á w niedźwiádku *LeovPrzep* E2v, E2v.

W połączeniu z przymiotnikiem odrzeczownikowym (1): przy ktorey íprawie [ćwiartowaniu skazańców] niektorzy lekárze ítali/ [...] iżby chćieli widziéć zoładkowe położenié *SienLek* 95.

Szereg: »położenie i sprawa« (1): *SienLek* T[tt]2v cf *położenie czego*.

a. O obiektach geograficznych i topograficznych [czego] (12) :

W połączeniu szeregowym (1): Wiele ich przedemną było y po mnie będzié/ ktorzy záwždy chćiwi byli [...] położenié/ ípofob/ y záchowánia rozumieć poftrotnnych kráin *BielKron* 455.

Wyrażenia: »położenie krain(y), ziem(ie)« [w tym: *ziem(ie)* i (a) *krainy* (2)] = *situs regionis* (*regionum*) *Mącz, Modrz; natura a. regio* (*provinciae*), *plaga, situs, spatium Mącz; natura a. positio a. situs loci Cn* [szyk 7:1] (7:3): Krol Hifzpánfki wypráwił okręt [...] ná morze żegłowác [!] ná południe ítrony do ziemié mocney/ zową terra firma/ áby they ziemié wywiedziáł fié do końcá położeniá *BielKron* 445v, 455; Geograpbus, Popifnik ziemié ten który wie o położeniu ziem/ morzá/ y kráyiny popifuye. *Mącz* 144c; Tractus idem quod spacium, [...] położenié ziemié á kráyiny ktorey. *Mącz* 461a, 349d, 397c, d; *ModrzBaz* [16]v.

»miejsce położenia« (1): przyfzli ná mieyfce położeniá puřczey Fárán *BielKron* 39v.

»położenie miejsc« = *positio locorum JanStat* (3): *StryjKron* 437; Bo tám fąd ziemiłki ná wifią wyfýła nim powód przykaże: [...] bo bez tego trudno iest fądowi aktoratum przyfádzác: poniewáz fą niewiádomi położeniá mieyfć y wżywánia dawnégo. *SarnStat* 470, 1236.

β. *O ludziach: siedziba, ojczyzna, miejsce zamieszkania [czyje] (1)* : czo też potwierdza Cornelius Tacitus pisząc o położeniu ludu Germanickiego thak mówiąc. Ia wierzę iż Germani w fwey ziemi są zrodzeni, nie mieszając się z przychodnimi gośćiami. *MiechGlab* 50.

γ. *Pozycja, układ ciał niebieskich [czego] (5)* : Nád tho/ Plánet położenie przy przereczonym zámieniu w známieniu niebieskim podobnym náturze niewieścicy/ [...] znaczy nápfowanie zacnych Krolestw *LeovPrzep* B2v, A2; świádkami [sławy cesarza Karola V] są známienite one á z pilnością wczynione tablice/ ná których są położenia kráin/ závroty okręgow niebieskich/ położenie y biegi gwiazd *ModrzBaz* [16]v; *KochPhaen* 19.

Wyrażenie: »położenie nieba« (1): Positura, idem, Positio coeli, Położenie niebá. *Mącz* 309d.

δ. *Sposób rozłożenia się, rozstawienia wojska obozem lub w szyku bojowym [w tym: czyje (10) – G sb i pron (8), ai poss (2)] (11)* : Lántgráv potym w máłym počcie iechał/ áby oglądał położenie Celárskie v Ingolftadu *BielKron* 227; Huniád połał szpiegi Delfotowe y swoie/ áby wojská Tureckie y położenie ich oglądali *BielKron* 243, 244v, 409v; ktemu kiedy się wywiedzą wżego położenia nieprzyacielskiego/ máłym ludem może lud wielki przemoc *BielSpr* 16v.

W połączeniach szeregowych (2): [Scypion Afrykański] połał [...] wodze wyborne/ y Choráže vbráne w proste odzienie [...] / áby obaczyli moc y spráwę y położenie wojská Krolewkiego. *BielSpr* 37, 19.

Wyrażenia: »obozu położenie« (1): Położenie Obozu Tureckiego. *BielSpr* 55v.

»położenie wojska« (4): Wiele się tego przydawa ludziem Rycerskim iż nieopátrnym położeniem Wojská/ kleskę szkodliwą podeymuią. *BielSpr* 7v, 37, 37v, 54.

b. *Sytuacja, panujące warunki (33)* :

położenie czyje, czego (2): Acżkolwiek tych wiele iest/ ktorzy zgardziwszy ziemią iáko podłą rzecz/ zálećieli rozumem do niebá/ áby wiedzieli biegi/ sfofob/ y położenie iego *BielKron* 455v, 399.

W połączeniach szeregowych (2): ktorzy [swoi] závždy lepsze doświadczenie/ tákież spráwy położenia y obyczáie swego nieprzyaciela wiedzą *BielKron* 399, 455v.

α. *O człowieku: sytuacja życiowa, warunki, sposób życia (3)* :

położenie czyje (2): *MiechGlab* **v; Wyrozumiawszy ia iuz położenie y obyczáie ludzi w Egypcie/ w Syryey/ Arábiey/ myśliłem sam w sobie/ iákobych się á fkim puścił do Indyey *BielKron* 457.

Przysłowie: V nas mówią/ złym położeniem káždego fkażi. *ModrzBaz* 103 marg.

[Szereg: »stan i położenie«: ze ma y bendzye povinyen Vrodzonego Irzego Nyemstą [...] bronzcz [...] od wszelkyego stanu y polozenya obodwoyego vedlug byegv prava y zwiczayv zyemskyego *ZapKraK* 1544 31/798.]

β. *Warunki panujące na określonym terytorium, w mieście, tj. usytuowanie, cechy topograficzne, architektoniczne, zwłaszcza pod kątem ich przydatności do obrony; natura Mącz, Calep, Cn; situs Modrz, Cn; species Mącz; occasio Modrz; opportunitas Calag; positio, positura, positus, qualitas, stado Cn [w tym: czego (26)] (28)* : *LibMal* 1548/142, 142v; [Kolumb] vmyślił zálie do Hiszpaniey iechác/ zofthawiwszy v Krolá [wyspy] trzydzieści y ośm mężow/ áby się lepiej wywiádowali położeniu wyspu onego *BielKron* 441v, 40; *ModrzBaz* 20v; O ktorego Miáftá wzięciu/ y iego położeniu/ y zacności/ opifałem w infzym Commentarzu *StryjKron* 617, 432.

położenie gdzie (1): ábowiem [*Ulisses*] wielekroć w żebráczym odzyeniu chodził wywiádując fie położenia w Troiey *BielKron* 25v.

Wyrażenia: »położenie miejsc(a), krain(y), ziem(ie)« [*w tym: miejsc i krain(y)* (2)] = *natura loci* *Mącz*, *Calag*, *Cn*; *situs locorum a. regionis (regionum) a. terrarum* *Modrz*; *positio loci* *Cn* [*szyk* 13:3] (8:6:4): *LibMal* 1548/142; Pifał też [*Długosz*] Kronikę Polfką szeroko/ dzyeie y położenie ziemie Polfkiey *BielKron* 396v, 244v [2 r.], 441; *Mącz* 306b, 406a; Wie on [*Turek*] kázde⁸⁰ narodu/ zktorym ma mieć íprawę/ obyczáie: wie położenie kráiny y mieyfc. *ModrzBaz* 112v, [16]v, 112; *Calag* 228a; *StryjKron* A3v, 737, 767; które [*miasta*] tákowe íą/ że niektóre z nich íamo położenie mieyfcá bróni: niektóre budowánié sztuczne y ludzki przemyíl *OrzJan* 80; *CzahTr* H2.

»przyrodzone położenie« (1): mamy mieć ná baczeniu/ ízáf íamo mieyfcie y położenie kráin Mácedońfkich/ nas według ich przyrodzonego położenia/ przeciw kázdego nieprzyaciela nawalnością przepiecznych nieczyńi *BielKron* 244v.

Szeregi: »miejsce i położenie« (1): *BielKron* 244 cf »przyrodzone położenie«.

»położenie i obrona« (1): Chodziel thefz thu ínym około myáftha ongi przepatriwayącz polozenye y obronę *LibMal* 1548/142v.

»położenie i (albo) przyrodzenie« (2): Y tákem wíáwnie zá íednym obeyzrzenim wyráził/ íáko fie w íobie y murámi/ y wiezámí/ y położenim álbo przyrodzenim mieyfcá miály *StryjKron* A3v, 737.

»położenie i sposób« (1): Przytym trzebá też wíedzieć położenie y ípofob [*situs et natura*] oney kráiny/ do ktorey fie woyná cíágnie *ModrzBaz* 112.

»położenie a stan« (1): *Species urbis*, Położenie á ítan miáfía. *Mącz* 404d.

c. *Cechy, wíáściwości, natura, charakter czegoś lub kogoś; predyspozycje; status* *BartBydg* (9) : status, vroda, polozenye, wíásnocz *BartBydg* 33.

położenie czyje (1): znaiątz ludfkíeé polozenije rózne a rozmaíjté/ niegdý mile íj íáfkawie íj pokornie/ niegdý bakaiątz íj téz kárząc [...] kázál *OpecŻyw* 60v.

położenie czego (2): I nierowno fie około wízyfítkich [*ksiąg*] mamy pracować/ tilko podług miary y położenia dowcípu náízego. *KwiatKsiąz* Lv. Cf *Wyrażenie*.

Wyrażenie: »położenie natury« (1): mleko ma wíofbye dobre y złe położenya náтуры/ á zá nyem fie náтурой póítánowia y wítawa. *GliczKsiąz* D4.

α. *O cechach fizycznych człowieka* (5) :

Wyrażenie: »położenie cielesne« [*szyk* 1:1] (2): A co fie cíelefnego położenia dotycze/ tedy tak Ariíftoteles napifał. Íż ludzie ktorzi íą cíáła íuptelnego ípofobni w dobrym zmyśle íą. *KwiatKsiąz* B3, N4.

Szereg: »dyspozycja to jest położenie« (1): Około tatowych [!] tedy fie czwíczzeń obierać mamy/ ktore dobre zdrowie zachowywaią [...]: w ktorey mierze kázdy ma przyrodzoney díspofycyey/ to íeft/ polozenia pilno patrzác. *KwiatKsiąz* N4.

αα. *Wygląd, budowa* (2) :

Wyrażenie: »położenie członkow« (2): Lecż íż człowiek [...] cudności człowieczyey/ kthora w położeniu kítałtownie członkow zależy/ nie íedno oczýmá/ ále y inemi ímyfły wzywác póżáda: [...]

GórnDworz Ll; iż owi Phifiognomowie s twarzy/ á s położenia członkow/ nietelko obyczáie/ ále y myfli czáfem człowiecze wiedzą. *GórnDworz* Ll5.

8. Miejsce, obszar, gdzie się coś znajduje; propositio Vulg; tractus JanStat (5) : ciągnął dáley z ludem swoim nad Świętą Rzeką/ gdzie nálażł Kopiec wyniosły w rofkolźnym położeniu *StryjKron* 81.

położenie czego (2): Tegoż dnia náłż Hethman z lekkim okrętem obiechał położenie okrętow nieprzyaciélskich *BielKron* 459v. Cf *Wyrażenie*.

Wyrażenie: »położenie miejsc« (1): że winien będzie woýlko morzkie potrzebne/ doftátecznie/ ku obronie [...] Páństwą Koronného/ y prowincyi iemu przyległych/ ták iáko lie podáie wśyftko ono położenie mieyc Polkiého páństwą [*ille tractus Polonicae ditionis JanStat* 109]/ swym kofztem chowác. *SarnStat* 134.

a. Miejsce, gdzie zwykle się coś umieszczać [czego] (2) : Archivum – Grod, cancellaria gdzekłziąg położenie ieft. *Calep* 90a; w ktorým [*przybytku*] były liktarze/ y ftoł/ y położenie chlebow *WujNT* *Hebr* 9/2.

9. Fragment tekstu (20) : Iż tedy tę rzecz ktorąfmy teraz wtem położenyu przed fię wzyęli/ zámknyemy krotko/ vczynym dofić themu o co rzecz idzye. *GliczKsiąż* M7.

a. Rozdział (zawsze: Pisma Św.) (19) :

położenie czego (6): Iáko to łzyrzey Lukáłż s. nápiśał w ofthátnim położeniu pińania swego *RejPos* 134v. Cf *Wyrażenie*.

W połączeniu z liczebnikiem porządkowym (17): bo thak rzek iob wthrzeczyenaftym polozenyv *PatKaz I* 3v, 5, 7 [3 r.], 8; *PatKaz III* 87, 94; EWanyeliya Pirwłza s swym wykládem Niedziele Adwentowey. Ktorą nápiśał Máttheuřz święty w xxj. położeniu swoim. *RejPos* 1; EWányelia według Ianá s. nápiśána w iego trzeciem położeniu *RejPos* 151, 11v [2 r.], 76v, [137]v, 146, 319v, 332v.

Wyrażenie: »[ktore] położenie ksiąg« (5): EWányelia Niedziele czwartey Adwentowey. Ktorą nápiśał Ian s. w pirwłzym położeniu kłiąg swoich. *RejPos* 11v; Ktore słowá nápiśał Lukáłż święty w xj. położeniu kłiąg swoich *RejPos* 76v, 134v, [137]v, 146.

10. Działanie matematyczne (1) :

Wyrażenie: »położenie liczb« (1): Tenże też spofob około liczby/ ktory Arithmetiką ieft nazwan: [...] wktoy m [!] spofobie albo postępku/ podług rozmaitych przyftofzywan/ licha albo czetna/ [...] rozmaite polozenia/ lidźb y wielkości postánowione bywáią *KwiatKsiąż* I3v.

*** *W błędnym tłumaczeniu z łaciny (1)* : Situs, Positus – Położenie. *Calep* 985b.

Synonimy: **I.1.a.β.** danie, ofiarowanie; **ββ.** zapłacenie, zapłata; **δ.** zburzenie; **2.** podanie; **3.** kara, skaranie, ukaranie; **5.** mierzenie, pomierzenie, wymierzenie, zmierzenie; **III.1.** omszenie, pleśń; **2.** pokrycie; **a.** pawiment, podłoga, pokład, tło; **3.** oboz, stanek, stanowisko, załoga; **6.** racyja, sąd, twierdzenie, zdanie; **7.a.β.** mieszkanie, ojczyzna; **8.** miejsce; **9.** cząstka, fragment; **a.** kapitulium, rozdział.

Cf NIEPOŁOŻENIE, **POŁOŻYĆ**